

Szerkesztői előszó

A Tudásmenedzsment 2026/1. számának fókuszában a munkaerőpiac aktuális kérdései állnak, interdiszciplináris, olykor szociológiaelméleti vagy pedagógiai összefüggésrendszerben. Igyekeztünk sokszínűen körbejárni a témát, érintve a családi vállalkozásokat, a szakképzést a könyvtárakat és a pedagógusok problémáit egyaránt. A témák között hangsúlyosan jelenik meg a tehetséggondozás.

Péter Diána a hazai szakképzés társadalmi megítélése és a WorldSkills, valamint EuroSkills versenyeken tapasztalható technológiai csúcsteljesítmény közötti disszonanciát vizsgálja. Elemzi a magyar versenycsapat 2006-os csatlakozásától a 2024 WS Lyon-ig terjedő időszakát, Bemutatja a hazai tehetséggondozás három domináns modelljét, összevetve azokat a meghatározó nemzetközi gyakorlatokkal. Kitér a versenyek szakképzési rendszerre gyakorolt hatására, elemezve, hogyan épülnek be a nemzetközi sztenderdek a Képzési és Kimeneti Követelményekbe (KKK) és az Ágazati Készségtanácsok munkájába. A konklúzióban a szerző rámutat, hogy a nemzetközi versenyek mára túlléptek az egyszeri esemény jellegén: a magyar szakképzés minőségbiztosítási indikátoráivá és innovációs motorjává váltak.

Pap-Módy Noémi a magyar és az osztrák nyugdíjrendszer fenntarthatóságát vizsgálja a demográfiai kihívások szempontjából. Az elemzés a nyugdíjkorhatárt, a felosztó-kirovó-struktúrát és az indexálást hasonlítja össze többek között a KSH, az Eurostat és a Statistik Austria adatai alapján. Indexálás tekintetében Magyarország kiszámíthatóbb árindexálást alkalmaz, Ausztria bonyolultabb, de az egyenlőtlenségeket csökkentő szabályozást. A hosszú távú fenntarthatóság a termékenységi ráta emelésében rejlik.

Baros-Tóth Ágnes tanulmánya a családi vállalkozások generációváltásának kérdését vizsgálja, különös tekintettel az utódlási folyamat komplex, többtényezős jellegére. A kutatás célja egy olyan integrált utódlási folyamatmodell bemutatása, amely a szakirodalomban azonosított kulcsváltozókat (az inkumbens, az utód, az utódlástervezés, a család és a vállalkozás) a vállalkozás életciklusával és a generációváltás folyamatlogikájával összekapcsolva értelmezi. A következtetések rámutatnak arra, hogy a generációváltás sikeressége nem egyetlen döntési ponthoz köthető, hanem a szereplők közötti kapcsolati dinamika és a vállalkozás fejlődési állapota együttesen alakítja. A modell elméleti hozzájárulása az utódlás rendszerszintű értelmezésében, gyakorlati haszna pedig abban áll, hogy elemzési keretet kínál a családi kis- és középvállalkozások generációváltási folyamatainak értékeléséhez.

Ungvári Kinga a történelemtanítás relevanciájának kérdését vizsgálja a 21. század oktatási, pedagógusképzési és tudományos kontextusában. Kiindulópontja az a felismerés, hogy a történetírás szemléletmódjának változásai – különösen a posztmodern gondolkodás és a mikrotörténeti megközelítések térnyerése – jelentősen átalakították a múlttól való gondolkodást, miközben a történelemtanítás gyakorlata sok esetben továbbra is a hagyományos, faktuális tudásközvetítésre épül. A hagyományos iskolai tapasztalatok elsősorban az általános műveltség átadását hangsúlyozzák, míg az interaktív, élményközpontú tanulási módszerek hatására a hallgatók inkább a történelem

értelmező, identitásformáló és kritikai gondolkodást fejlesztő szerepét emelik ki. A tanulmány amellel érvel, hogy a mikrotörténeti perspektívák és az élményalapú pedagógiai módszerek hozzájárulhatnak a történelemtanítás relevanciájának erősítéséhez a kortárs oktatási környezetben.

Tóth Máté egy nagyon új és izgalmas témáról ír, a személyzet nélküli könyvtárakról. Ezek az intézmények a Távols-Keleten Taiwanban, Szingapúrban, Japánban és Kínában jelentek meg a 21. század első éveiben. Európában néhány év múlva inkább a személyzet nélküli, meghosszabbított nyitvatartási órák terjedtek el, a skandináv országok mellett elsősorban Írországban. A különböző országokban született felmérések, elemzések alapján a könyvtárosok és a használók által megfogalmazott kezdeti félelmek többségében alaptalannak bizonyultak. A személyzet nélküli órák bevezetése miatt a könyvtárosok nem veszítették el a munkájukat, a könyvtárak pedig nem váltak vandalizmus áldozatává, ugyanakkor a modell következtében radikálisan javult az állományok és az olvasói terek elérhetősége, amely hozzájárult a könyvtárak történelmi küldetésének hatékonyabb betöltéséhez.

Czakói Csaba tanulmányában az Adaptív Rendszeretika (**ASE=Adaptive System Ethics**) modellt mutatja be, olyan normatív döntési keretként operacionalizálva, amely öt pillérben – előrelátás, részvételiség, igazságosság, adaptivitás, reflexivitás – írja le a felelősség rendszerszintű feltételeit. Eredményei azt mutatják, hogy az ASE egyidejűleg kezeli a prospektív kockázatértelmezést, az érintetti szempontok integrálását és a hibatanulást, miközben erkölcsi minimumokat rögzít, és csökkenti a felelősség diffúzióját komplex szervezeti láncokban. Egy olyan, tudásmenedzsmenttel kompatibilis döntéstámogató keretet vázol fel, amely a biztonságkritikus iparágakban a transzparen-ciát, a nyomonkövethetőséget és a tanulásvezérelt fejlesztést erősíti.

Tóth Gábor izgalmas tanulmányának célkitűzése az egyén és a modern nagyváros sokoldalú kapcsolatának filozófiai értelmezése az urbanisztika, az építészetelmélet és a városszociológia diszciplínái mentén. Az urbanisztikai megközelítés alapja az észak-amerikai származású várostervező, Kevin Lynch mentális „városimázs”-elmélete. Az irodalomtörténeti aspektus a 20. századi magyar szépirodalom Budapest-ábrázolásából merít, és a városi térszerkezet, az épített környezet, valamint a városlakó egyén kapcsolatát helyezi fókuszba. Konklúziójában a nagyvárosok lehetséges jövőképét vázolja fel a társadalmi rétegződés, az egyéni értékválasztás és az ebből származó életformák sokféleségét figyelembe véve.

A tanulmányokat kiegészíti még két figyelemfelkeltő könyvismertetés.

Hasznos és jó olvasást kívánunk!

Pécs, 2026. május

Varga Katalin
felelős szerkesztő